

FRANK BUUNK

Simonis & Buunk Kunsthandel, Ede

Op 10 november van het vorige jaar overleed op 87-jarige leeftijd Pieter Scheen, kunsthandelaar en samensteller van "De Scheen", befaamd schilderslexicon en steun en toeverlaat van iedereen die gegevens zoekt over Hollandse kunstenaars van de 19e en vroege 20e eeuw, ongeacht of hij een beginnend verzamelaar is of een doorgewinterde handelaar. Hij was een markante persoonlijkheid, kleurrijk en uitgesproken, die iets nieuws neerzette en door zijn kennis en gedrevenheid de schilderkunst van de 19e eeuw naar een hoger plan tilde. De laatste jaren van zijn leven leidde Pieter Scheen een teruggetrokken leven bij Het Loo in Apeldoorn, ver van de kunstwereld, waar hij de natuur en de kleine dieren die de bossen rond zijn huis bevolkten beschreef in een aantal ontroerende boekjes.

Pieter Arie Scheen werd in 1916 in Den Haag geboren als zoon van de schilder en kunsthandelaar Pieter Scheen. Zijn vader, maar vooral hij, behoorden tot de toen zeldzame kunsthandelaren die werk van de Haagse School en de Hollandse romantiek verzamelden. Hij vond zijn schilderijen vooral in het buitenland, met name in Europa, maar soms ook verder weg in Canada en de Verenigde Staten. Met zijn feilloze neus voor kwaliteit "ontdekte" Scheen, behalve werk van de grote en bekende namen, tal van kleinere romantische meesters. In zijn zaak aan de Haagse Zeestraat bracht hij op die manier de enorme omvang en gevarieerdheid van de Romantische School onder de aandacht van het publiek. Prachtig werk had hij in voorraad, en nog steeds is voor een schilderij de "herkomst Pieter Scheen" een garantie voor echtheid en hoge kwaliteit. In zijn toptijd, in de jaren '60 en begin jaren '70, verkocht hij regelmatig aan musea, en aan het Haags Gemeentemuseum schonk hij twee vroege schilderijen van Piet Mondriaan omdat hij die zelf toch niet verzamelde.

Als jong kunsthandelaar in de jaren '40 signaleerde Scheen de enorme onderwaardering van de zijde van de officiële kunstwereld voor de Hollandse romantische schilders. De musea hielden, met uitzondering van werk van "groten" als B.C. Koekkoek en Andreas Schelfhout, de romantische schilderijen veilig opgeborgen in hun

depot en goede literatuur, biografische gegevens of zelfs maar documentatie van de 19e-eeuwse schilderkunst was nauwelijks voorhanden.

Om in deze leemte te voorzien kwam Scheen in 1946 met zijn eerste naslagwerk over de Romantiek: *Honderd jaren Nederlandsche Schilder- en Teekenkunst*, met gegevens van 3000 schilders die na 1750 en voor 1850 geboren waren, gebaseerd op het archief dat hij van zijn vader had overgenomen. Hij bouwde hiermee voort op de handboeken van Immerzeel (1855), Kramm (1857-1864), Von Wurzbach (1906-1911) en Plasschaert (1922), met dat verschil dat hij, zoals hij in zijn inleiding vermeldde, nu ook bewust de als "kleinere meesters" terzijde geschoven schilders wilde toevoegen. Als geen ander wist Scheen hoeveel schilders en soms zelfs amateurs met onbekende namen prachtig romantisch werk hadden gemaakt.

PIETER SCHEEN (1916-2003)

CONNAISSEUR EN HANDELAAR

Ruim twintig jaar later overtrof hij zichzelf met een herziene en uitgebreide herdruk van dit boek in de vorm van de twee bekende rode delen: het *Lexicon Nederlandse Beeldende Kunstenaars 1750-1950* (1969 - 1970), uitgegeven in eigen beheer. Het boek omvat korte biografieën van 15.000 kleine en grote Hollandse kunstenaars geboren tussen 1750 and 1950, een aantal voorzien van een illustratie. Met het samenstellen ervan verrichtte hij een "titanenarbeid", zoals hij dat zelf noemde. In 1981 bracht hij samen met zijn zoon een herziene druk uit over de periode 1750-1880.

Natuurlijk kwam er kritiek. Op zijn aanpak, op de prijs, op het ontbreken van namen en gegevens en om tal van andere redenen. Hoge bomen vangen nu eenmaal veel wind. En Scheen, een gevoelig man, trok zich dit aan. Maar, hoeveel kritiek ook, het is onbetwist een fenomenaal initiatief geweest dat hem vanuit de Nederlandse kunsthandel nooit meer is nagedaan.